

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 22: Ad Aristium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A *pus in Æacida.* Meritò igitur orant eum Romani, qui ab Æneâ orti sunt.

I N T O N S V M.] ἀκεροσκόμαν. Od. 15. epod. *Intonsisque agitare Apollinis aura capillos.* Tibul. lib. 3. *Annue: sic tibi sint intonsi Phœbe capilli.*

L A T O N A M Q V E S V P R E M O.] Hesiodus Latonam quartam numerat Deam, cum qua Iupiter Titanibus deuictis, regnòque pacato, concubuerit. Λητώ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἀρτέμιδιόχαιραν Ἰμερόεντα γόνου περιπέτρων ἕρανιῶνων Γείνατ' ἄρ' Ἀιγλοχόιο Διὸς φιλόπτι μείρισα.

V O S L E T A M F L V I I S, E T N E M O R V M.] id est, vos virgines dicite Dianam *latam fluuijs, &c.* id est, quæ fluuijs delectatur, & arborum frondibus. *coma* autem lego, non *comam*, veterum codicum auctoritatem secutus, duorum Vatican. Ian. noct. Vrsini, Fabr. Tornel. Nicotian.

N E M O R V M C O M A.] arborum frondibus, vt Od. 3. lib. 4. *Et spissa nemorum come.* & Od. 7. *redeunt iam gramina campis, Arboribusque come.* & Catull. de faselo: *nam Cytorio in iugo Loquente saepe sibilum edidit coma.*

A L G I D O.] Algidum (inquit Strabo) πολίχινον, id est, vrbs parua est inter Tusculum, & montem Albanum: & mons eiusdem nominis. vide Oden 4. lib. 4. & 23. lib. 3.

E R I M A N T H I.] Erimanthus Arcadiæ fluuius, vt scribit Mela, & mons eiusdem nominis.

C R A G I.] seu Gragi: nihil refert. est autem Cragus (inquit Strabo 14. li.) mons, & oppidum in Lycia.

V O S] mares, quod sequitur versu proximo.

T E M P E] Tempe Thesalica. de quibus sup. Od. 1. & inf. Od. 1. li. 3. *Nò Zephyris agitata tempe.*

T O L L I T E L A V D I B V S] ferte laudibus, laudate.

N A T A L E M Q V E D E L O N.] in quonati sunt Apollo & Diana: qua de re sic M. Tullius libro accusat. 3. *ne postea quidem potuisti accipere id, quod est proditum memoria, ac litteris? Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum vicinam, temporibus exactis fugisse Delum, atque ibi Apollinem, Dianamque peperisse, &c.*

F R A T E R N A Q V E.] & tollite laudibus Apollinis humerum insignem lyra fraterna, id est, quæ à Mercurio fratre accepit, vt supra diximus ad Oden 10. Mercurius enim fratri Apollini pro bobo ab eo furtim ablatis lyram reposuit: ex quo χρυσάωρ Apollo dictus ἀπὸ τοῦ χρυσαύρατος ἀορτήρος. sed rursus Apollo Mercurio virgam dedit ad vaticinandum magnam vim habentem. Vnde χρυσόρατος est nominatus. Profert hunc locum Seruius ad illum Virg. Æn. 4. *Tunc virgam capit: hac, &c.*

B E L L V M L A C R I M O S V M.] πόλεμον δακρυόεντα, vel πολὺ δακρυῶν. Home. in iad. γ. πολὺ δακρυῶν Ἄρνα. lacrymosum Martem, id est, bellum, hic enumerantur tria horribilia mala, bellum, fames, pestis, quæ placatum & propitium Apollinem confirmat Horatius à populo Rom. depulsurum. neque verò hoc incredibile aut absurdum est. Appelatur enim etiam hic deus ἀλέξικακός: id est, malorum depulsor.

E T M I S E R A M F A M E M.] rectè miseram.

Nam fame nihil miserius. M. Tull. ad Attic. lib. 5. *iter igitur ita per Asiam feci, vt etiam fames, qua nihil miserius est, que tum erat in hac mea Asia (messis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit.* Hom. ὁδὸς μ. ait mortuis omneis esse hominibus tristes, atque acerbis: sed omnium miserimum esse fame mori. verba Homeri sunt hæc: Πάντες μὲν συζροὶ θάνατοι δειλοῖσι βροτοῖσι. Λιμὴ δ' οἰκτίρον θανάειν καὶ πόντον ἐπαιεῖν.

P E S T E M Q V E] Pestem immittit, & calamitatem importat Apollo iratus, vt lib. α. in iad. νεῖθε ἀνά σραπὸν ἄροσ κακῶν. Est ergo eiusdem etiam de pellere.

A G E T.] à populo Ro. in hosteis eius transferret: cum præsertim sua sponte Romanis amicus sit ac propitius, vt Troianorum nepotibus. depellet (inquit) à populo Ro. mala vestris precibus ad ductus, nempe bellum, & famem, & pestem.

AD ARISTIVM.

Ode 22.

Vitæ integritatem, & innocentiam
vbique esse tutam.

I Nteger vitæ, scelerisque purus,
Non eget Mauris iaculis, neque arcu:

Nec venenatis grauida sagittis,

Fusce, pharetra,

Sive per Syrteis iter æstuosas,

Sive facturus per inhospitalem

Caucasum, vel, quæ loca fabulosus

Lambit Hydaspes.

Namque me silua lupus in Sabina,

Dum meam canto Lalagen, & ultra

Terminum curis vagor expeditis,

Fugit inermem:

Quale portentum neque militaris

Daunia in latis alit esculetis:

Nec Iuba tellus generat, leonum

Arida nutrit.

Pone me, pigris vbi nulla campis.

Arbor æstiuæ recreatur aura:

Quod latus mundi nebula, malusque

Iupiter urget:

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terra domibus negata:

Dulce ridentem Lalagen amabo,

Dulce loquentem.

A **INTEGER VITÆ.]** Sic dictum *integer vita*, vt illud Saty. 3. lib. 2. *Integer animi. Quid si quis natam pro cara deuouet agna, Integer est animi?* & ibid. *Integer est mentis Damasippi creditor?* & Saty. 9. lib. 1. *o te Bolane cerebri Felicem.* simile illud Virg. *Aeneid.* 2. *vos o, quibus integer cui Sanguis, ait.* & 9. *atque integer cui Ascanius.* ibid. *Hic annis grauis, atque animi maturus Alethes.* & libro 12. *O prestans animi iuuenis.* & lib. 5. *Hoc Helymus facit, hoc enim maturus Acestes.* & lib. 4. *Isq; amens animi.* & lib. 11. *fortunatusque laborum, Egregiusque animi iuuenis.* & Catull. in Galliambo. *Vagus animi.* & Plautus Trinummo: *satin, tu sanus mentis, aut animi tui, qui conditionem hanc repudies?*

SCELERIS QVE PURVS.] sceleris purum accipio eum, qui castas, & puras à sanguine manus habet: quales Hyppoliti dicit esse Phædrae nuxtrix apud Eurip. *Ἄγας μὲν ὁ παῖ χεῖρας αἵματος φέρεις.* contra Adrastus ille apud Herodot. Clione: is, qui fratre suo interfecto sese ad Cræsum contulerat, non habebat puras manus. sic Herod. *ἀπικνέεται εἰς τὰς Σάρδεις ἀπὸρ συμφορῆ ἑχόμενος, καὶ ὁ καθαρὸς χεῖρας ἔσθ, &c.* sic Horat. Satyr. 1. lib. 2. filij dexteram, quæ à matris cæde temperet, ridiculè, & dissimulanter *piam* vocat, quamuis ille matrem veneno fit necaturus. Od. 17. epod. *Tibi hospitale petus, & pure manus.* & Saty. 4. lib. 1. *at bene si quis, Et viuat puris manibus.* M. Tull. purus à sanguine ciuili. Liuius lib. 45 *cum omnis prefatio sacrorum eos, quibus non sint pure manus, sacris arceat, vos penetrabilia vestra contaminari cruento latronis corpore sinetis?* sic loquuntur & Græci. Plato lib. sex. de Rep. *καθαρὸς ἀδικίας, καὶ ἀνοσιῶν ἔργων.* id est, purus iniustitiæ, & impiorum facinorum. & vsquequaque apud eosdem ἀλὸς φόνου, id est, purus à cæde. hoc idem nomen iunxit, cum auferendi casu Saty. 3. lib. 2. *Stas animo, & purum est vitio tibi, cum humidum est cor?* eadem latyra cruentum sanguine paterno dixit, qui manus habet impuras sanguine paterno, id est, qui parentem interfecit.

NON EGRET MAVRIS IACVLIS.] hanc esse germanam scripturam testantur aliquot antiqui codices. atque huic generi geminum est illud Od. 6. lib. 2. *ubi Mauras semper Æstuat vnda.* & Od v. lib. 3. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* in cod. Torn. deletum erat s. ab aliquo imperito, & arrogante lectore. Maura autem iacula dixit, quia Mauri optimi erant iaculatores.

SIVE PER SYRTEIS ITER.] siue iter facturus per Syrteis, siue per Caucaum. Duæ Syrtes in mari Lybico à scriptoribus commemorantur, magna & parua. de quibus cum alia multa ad hunc locum accommodata scribit Strabo lib. 17. tum hæc imprimis: *ἡ χαλεπότες δὲ ταύτης τῆς Σύρτεως, καὶ ἡ μικρὰς ὅτι πολλὰ καὶ πεναχθῆς ἐστὶν ἡ βυθὸς καὶ τὰς ἀμπώτους, καὶ τὰς πημμυρίδας. συμβαίνει δὲ πρὶ συμπίπτειν εἰς τὰ βροχία, καὶ καθίξειν: ἀπὸ τῶν δ' εἶναι τὸ σωζόμενον σκάφος. διὸ περὶ τῶν πλοῶν ποιῶνται φυλακτικῶς μὴ ἐμπέσειεν εἰς τὴν κόλπον ὅσῳ ἀνέμων ἀφύλακτοι ληφθέντες.* &c. id est, huius autem Syrtis, & alterius, quæ minor appellatur, difficultas est, quod multis locis fundus paludosus ac limosus est sub æstus maritimos recedenteis, & accedenteis. Euenit igitur nonnullis, vt in breuia in

cidant, & confidunt: raraque sit ea nauis, quæ seruat. Quocirca longè ab his nauigationis suæ cursum remouent, cauentes, ne, cum in sinus inciderint, à ventis occupentur imparati. Quibus consentanea sunt, quæ de ijs scribit Apollon. lib. 4. argon. *πάντη γὰρ πέναιος, πάντη μιν ὄντα βυθοῖο Τάρφρα, καὶ φῆ δέσφιν ἐπιβλήῃ ὕδατος ἄχρη, ἢ ἐπὶ δ' ἀμαθῶς ἀεὶ κέκλιται,* id est, vsquequaque enim lacuna limosa, vsquequaque fossa in fundo alga refertæ surda in eis scater aquæ spuma. Obscura autem & densa arena adiacet. Dicta autem Syrtis est *ἡ δὲ τὸ σὺρταυ, ὅτι καὶ κερὰς πῖνας πολὺ ὕδωρ ἐκσῦρεται.* De his Syrtibus ita scribit Dionysius Alexand. *Ἐξείης δ' ἐπὶ Σύρτης ἀγάρροον ὄλκον ἐλίσει Βασιότερη, μετὰ τὴν δὲ τῶν ἀνγὰς ἔρχεται ἄλλη.* Et Salustius de iisdem sic bello Iugurt. *Nam duo sunt sinus prope in extrema Africa, impares magnitudine, pari natura, quorum proxima terra prealta sunt: cetera vti fors tulit, alias alta sunt, alias in tempestate vadosa. Nam ubi mare magnum esse, & seuire capit ventis, limum, arenamque, & saxa ingentia fluctus trahunt: ita facies locorum cum ventis simul mutatur: Syrtes ab tractu nominata.* Horat. Od. 6. lib. 2. *Syrteis barbaras appellat: ubi Maura semper Æstuat vnda.* Sed cum Horat. hic loquatur non de eo, qui nauigat, sed de eo, qui pedibus iter facit, & qui per loca belluis immanibus infesta ambulans iaculis & sagittis eget: non sunt hic intelligendæ syrtes illæ in mari Lybico, sed potius Lybiæ solitudines mediterraneæ arenosa, puluerulenta, & siticulosa: seu, si quis malit, littoralibus marinis syrtribus propinqua. tales sunt syrtes illæ Getulæ, quas ait se aditurum auem canoram factum, Ode vlt. lib. 2. *Visam gementis littora Bospori, Syrteisque Getulas canorus Ales, Hyperboreosque campos.*

ÆSTUOSAS.] æstuosas vocat non propter æstus maris accedenteis, & recedenteis: vt Od. 7. lib. 2. *Te rursus in bellum resorbens Vnda fretis tulit æstuosis,* cum hæc Syrtes sint Mediterraneæ: sed propter cæli, aut arenarum calorem: quemadmodum Od. 31. Calabriam æstuosam dicit.

INHOSPITALEM.] ἄξερον, ἀπᾶνθρωπον appellat Æschylus: quod annotauit Muretus. Idem Æsch. *ἄβατον ἐρημίαν.*

VEL QUÆ LOCA FABVLOSVS.] vel per ea loca, quæ Hydaspes Indiæ fluiuius præterlabitur, & alluit: de quo multa fabulosa scribuntur ab historicis.

CVRIS VAGOR EXPEDITIS.] secutus sum omnium veterum librorum fidem, atque auctoritatem: in quibus sine vlla varietate excepto Faëni codice, reperi scriptum *curis expeditis*, non, *expeditus*, quam quidem scripturam agnoscit Porphyrius. Quamuis autem sciam, Latine dici posse, *curis expeditis*, tamen nescio quomodo hoc alterum est venustius, & magis Horatianum. sic dixit Catullus *curis solutis*, ad Sirmionem peninsulam: *O quid solutis est beatius curis?* quemadmodum enim vtitur dicunt Latini, soluere animum cura, metu, & similibus: & item soluere curam, & metum, Horat. Od. 9. epod. *metumq; Caesaris rerum inuat Dulci Lyæo soluere.* Virg. *Æn. 1. Soluite corde metu Teucri.* Lucr. lib. 4. *atque animi*

INT

A *animi curas è pectore soluat.* & Græci, vt Eurip. in Oreste. *ὄντιν ἄντ' ἰσχυρὰ μοι τὸν φόβον ἀβόστα δός:* sic expedire animum curis, & expedire curas. Prioris generis exempla ex Horatio petere licet. Od. 23. lib. 3. *non animum metu, Non mortis laqueis expedies caput.* Od. 27. huius lib. *vix illigatum te triformi Pegasus expediet Chimæra.* quamquam scio nonnullis in libris legi *Chimæra*: quæ scriptura si placet, subaudiendum, amore aut seruitute, aut Chimæra ipsa, aut quippiam aliud simile. & Od. 11. epod. *Amor Lycisci me tenet, Vnde expedire nō amicorum queant Libera consilia, Nec contumelia graues.* Iam apud M. Tull. crebra sunt hæc loquendi genera: *expedire se ab occupationibus, expedire se ex laqueis, expedire salutem.* pro Rabir. Post. *Si quidem iam non semper stulti, quam sero sapientis est, cum stultitia sua impeditus sit, quoquo modo possit, se expedire.* Idem ad Attic. *nos expedies omni molestia.* Terent. Hecyra. *At sic citius, qui te expedias his ærumnis, reperias.* alterius exempla sunt, expedire negotia, expedire exitum, expedire nodum. & Horat. Od. 3. huius libri, *iaculo nobilis expedito.* sic Terent. Hecyra: *Rem cognosces: iram expedies.* Virgil. Aeneid. 4. *Non arma expedient?*

B *FUGIT INERMEM.]* vox, *inermem*, non est otiosa. videtur enim lupus ille tam ferus, & immanis Horatium inermem diuinitus fugisse. quod si iaculis instructum, atque armatum fugisset: neque ita mirum esset, neque integritati & innocentia vitæ assignandum videretur.

MILITARIS DAVNIA] ad militiam apta. supra Od. 8. *cur neque militaris Inter æquales equitet.* vel militaris, quæ milites effert strenuos, ac forteis. Apulos Strabo lib. quinto tradit Daunos à Græcis appellatos esse.

ESCVLETIS.] ab esculo esculetum, vt à frutice fruticetum, à salice salicetum, à dumo dumetum.

NEC IVBÆ TELLVS] Mauritania: seu potius Numidia, cuius rex Iuba. ab hoc C. Curio legatus Cæsaris in Africa cum exercitu cæsus est. qua de re Iulius Florus lib. 110. & C. Cæsar. lib. 2. de bello ciuili.

C *PIGR. VBI NULLA CAMP.]* pone me in campis incultis, & sterilibus, & horridis propter immoderatum frigus, in quibus denique (vt ait ille) *nulla arbores frondescunt, nulla vites pampinis pubescunt, nulli rami bacarum vbertate incuruunt, &c.* Hæc sunt igitur oræ duæ inhabitabiles, quæ obriguerunt pruina. tertia est, quæ maximo solis ardore torretur, vt ait M. Tull. lib. sexto de rep. quam Horatius his verbis describit infra deinceps. *Pone sub curru nimium propinqui Solis.* Atqui hanc esse temperatam, & habitabilem, qui nostra & auorum nostrorum ætate nauigarunt, compererunt. huc pertinet ille locus lib. 3. Od. 3. *Qua parte debacchentur ignes, Qua nebula, pluuiique rores.* & Ode 24. eiusdem lib. *si neque feruidis Pars inclusa caloribus Mundi, nec Boreæ finitimum latus, Duratæq; solo niues Mercatorem abigunt.* has eadem oras significat & describit Virg. Georgic. 1. *Quinque tenent calum Zona, quarum vna cornu scio Semper sole rubens, &c.* notissimi enim sunt versus: &

M. Tull. lib. sexto de rep. vt paullo antè diximus. **D** & lib. 1. Tuscul. *ceteras partes incultas, quod aut frigore rigeant, aut urantur calore.* & Lucret. lib. 5. sed paullo aliter. *Inde duas porro propè partes feruidus ardor, Assiduusq; geli casus mortalibus aufert:* & Tib. lib. 4. ad Messallam pluribus versibus. nomine autem Latino, *pigris*, videtur Græcum nomen ἀργός exprimerè voluisse.

MALVS QVE IVPITER.] graue, caliginosum, insalubre cælum, vide supra ad Oden 1. *manet sub Ioue frigidus.*

VRGET.] premit, occupat, perpetuò regit.

SVB CVRRV NIM. PROP. SOLIS.] hanc orbis terrarum partem existimabant veteres Solis ardore torreri: quæ tamen est temperata, vt dixi, eiusque temperationis rationem iam antè docuerat Albertus Magnus.

DVLCE RIDENTEM.] sic Catullus ad Lesb. *identidem te Spectat, & audit dulce ridentem, misero quod omneis eripit sensus mihi.* Quod quidem Sappho Græcè dixerat (nam ab ea transtulit in vsum suum Catullus) *γελῶσας ἰμερόεν.* Idem Catull. *illa, quam videtis turpe incedere.* Hom. ὄδ. ε. καὶ τὴ ἀπαλὸν γελᾷ. & Pindar. in Pyth. carm. 9. *γλαρόν γελᾷ.* & Apollon. 3. Argon. *Νεκταρέον μείδῃσι.* similia sunt hæc Horatiana. Od. 12. lib. 2. *me voluit dicere lucidum Fulgenteis oculos.* & Od. 19. li. cod. *turbidum Latatur.* & epist. ad Iul. Flor. lib. 2. *canet indoctum, sed dulce bibenti.* & Ode 27. li. 3. *Perfidum ridens Venus.* Quamquam illud *canet indoctum, sed dulce bibenti*, potest dici esse dissimile, propterea, quod verbum canere cum quarto casu coniungi solet, & vocis agentis est.

AD CHLOEN.

Ode 23.

Non esse iam, quod virileis complexus extimelcat, viro matura.

VITAS inuleo me similis, Chloë,
*Quærenti pauidam montibus auis
 Matrem, non sine vano
 Aurarum, & siluæ metu.*
*Nam seu mobilibus veris inhorruit
 Aduentus folijs: seu virides rubum
 Dimouere lacerta:
 Et corde, & genibus tremit.*
*Atqui non ego te, tigris vt aspera,
 Getulus ve leo frangere persequor.
 Tandem desine matrem
 Tempestiua sequi viro.*

VITAS INVL. ME SIMIL.] Videtur Horatius hæc ex Anacreonte expressisse, vt iam pridem indicauit Erricus Stephanus vir doctissimus, versus